

Id-Digriet tal-Parroċċa Arcipretali (Birmiftuħ) **il-Gudja, id-19 ta' Lulju 2006**

Jekk wiehed jara u jifhem sewwa d-digriet li poġġa lil dan ir-raħal 'parroċċa arcipretali', żgur li f'moħħu jfassal ċerti mistoqsijiet. Il-Gudja hija parroċċa jew le? Il-kappillan jew kif inhu issa arcipriet, huwa tal-Gudja, tal-parroċċa tal-Gudja, jew ta' Birmiftuħ? U ma' dawn il-mistoqsijiet żgur li jkun hemm kurżitajiet oħrajn.

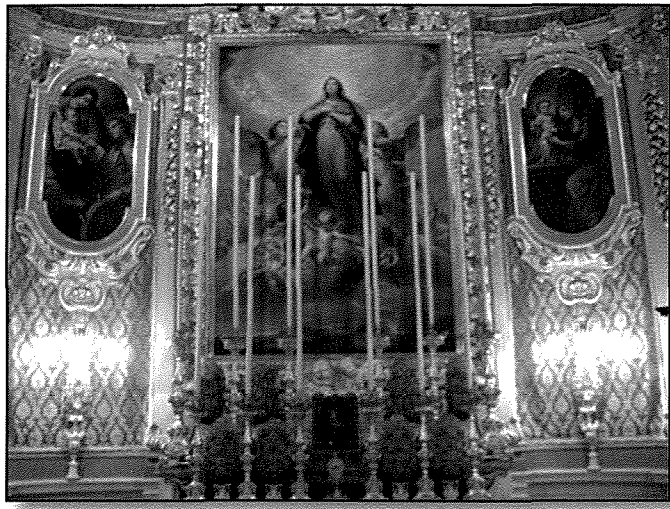
Il-Gudja flimkien ma' numru kbir ta' rħula oħra, sa minn qabel is-seklu XV kienu jiffurmaw Birmiftuħ. Fl-1433 l-Isqof Senatore deMello kien maħtur biex jamministra l-Knisja fil-gzejjer Maltin. Fl-1436 kien lesta rapport dettaljat dwar il-benefiċċji li kellha l-Knisja u l-karigi rispettivi li kienu jibbenefikaw minnhom.

Għadd kbir ta' rħula li kien fil-gurisdizzjoni ta' Birmiftuħ u liniltaqgħu magħhom f'atti notarili ukoll fis-sekli XIII u XIV, bħalma kienu Raħal Spital, Raħal Qadi, Raħal Ghorab, Raħal Safieni, Raħal Ġawhar, Raħal Hlantun, Raħal Far, Raħal Fuqqani, Raħal Hellun u oħrajn, maż-żmien spiċċaw u ntilfu għax kienu miftuħin wisq u spiss kienu l-mira tal-furbani.

Oħrajn bħal Raħal Tarxien, Raħal Safi, Raħal Pircop, Raħal Micabiba, Raħal Luqa, Raħal Farruġ u Raħal Gudja bdew jikbru. Iz-żieda tal-popolazzjoni f'dawn l-irħula kienet riżultat tal-irħula li spiċċaw, u iktar tard insibu li Raħal Tarxien u Raħal Luqa komplew jikbru b'ritmu qawwi għax kienu jinsabu fit-triq ewlenija bejn il-Birgu u l-Imdina.

L-Isqof Senatore deMello jirraporta li fl-1436 sab eżistenti għaxar parroċċi - Birkirkara, in-Naxxar, Hal Qormi, Birmiftuħ, Bisqallin (Żejtun), is-Sigġiewi, Santa Katarina (Żurrieq), Hal Tartani, Haż-Żebbuġ u l-Mellieħa.

Ġara li l-irħula fil-parroċċa ta' Birmiftuħ, li kienet l-ikbar fid-daqs, kienu qed ibatu minn ċerti kundizzjonijiet bħal amministrazzjoni tas-sagramenti u għases u taħriġ tad-dejma.

Saru hafna petizzjonijiet, kemm lill-awtoritajiet ekkleżjastiċi kif ukoll ċivili, biex l-irħula li kienu mbegħdin konsiderevolment mill-knisja parrokkjali ta' Birmiftuħ jingħataw għarfien awtonomu, kappillan, u għas-servizz tad-dejma jmorru mal-kapitanija l-aktar qrib tagħhom. Lejn l-aħħar tas-seklu sittax, il-petizzjonijiet kienu milqugħin u nsibu li s-suldati ta' Hal Safi marru għall-ordnijiet tal-Kaptan taż-Żurrieq, u ta' Hal Tarxien għall-ordnijiet tal-kaptan taż-Żejtun. L-istess ġara f'dak li huwa ekkleżjastiku - Hal Safi, Hal Kirkop, l-Imqabba, Hal Tarxien, u Hal Farruġ isseparaw minn Birmiftuħ u saru parroċċi distinti, u l-istess ġara minn Hal Luqa fl-ewwel nofs tas-seklu XVII.

Il-parroċċi l-kbar l-oħrajn ma rawx daqstant diviżjonijiet u baqgħu jikbru hafna fil-popolazzjoni tagħhom. Kien għal din ir-raġuni li baqgħu kbar u b'popolazzjoni kbira, li nħatru arcipretali u mmexxija mhux iżjed minn kappillan imma minn arcipriet.

Min-naħa l-oħra rridu naraw x'ġara mill-Gudja meta minn Birmiftuħ isseparaw l-irħula li semmejt qabel. Birmiftuħ kien baqgħalu biss il-Gudja bl-inħawi tal-Brolli sax-xatt ta' San Ġorġ. Il-Gudjani, bħalma għamlu l-irħula l-oħra - riedu li jkollhom xi haġa tagħhom għax huma rraġunaw

li l-knisja ta' Santa Marija ta' Birmiftuħ kienet ta' kulhadd, kienet f'inhawi diżabitati u fil-mira tal-hallelin; mill-wied li hemm bejn il-knisja u l-Gudja kien jgħaddi ħafna ilma tant li kien ikun diffiċli li jaqsmu biex imorru l-knisja. Għalhekk kienu talbu biex jibnu knisja parrokkjali ġdida fil-qalba tar-raħal.

Meta l-knisja l-ġdida kienet lesta fis-sena 1666, il-Kappillan Dun Ġwann Gatt kien ingħata l-permess biex igorr kollox, drittijiet u benefiċċji, għall-knisja parrokkjali l-ġdida, iżda ma ta ebda digriet ta' hatra ta' parroċċa lir-raħal tal-Gudja. Lanqas mitt sena wara meta l-knisja kienet ikkonsagrata ma nħareġ xi digriet parrokkjali lir-raħal tal-Gudja. Dan jiftakruħ ukoll in-nies anzjani li madwar ħamsin sena ilu kienu jattendu bi ħgarhom għall-attivitajiet tal-fratellanzi, partikularment il-purċissjoni ta' San Girgor, fejn l-organizzaturi kienu jsejġu l-fratellanzi biex jimxu skont id-dritta tal-parroċċa, fil-każ tagħna

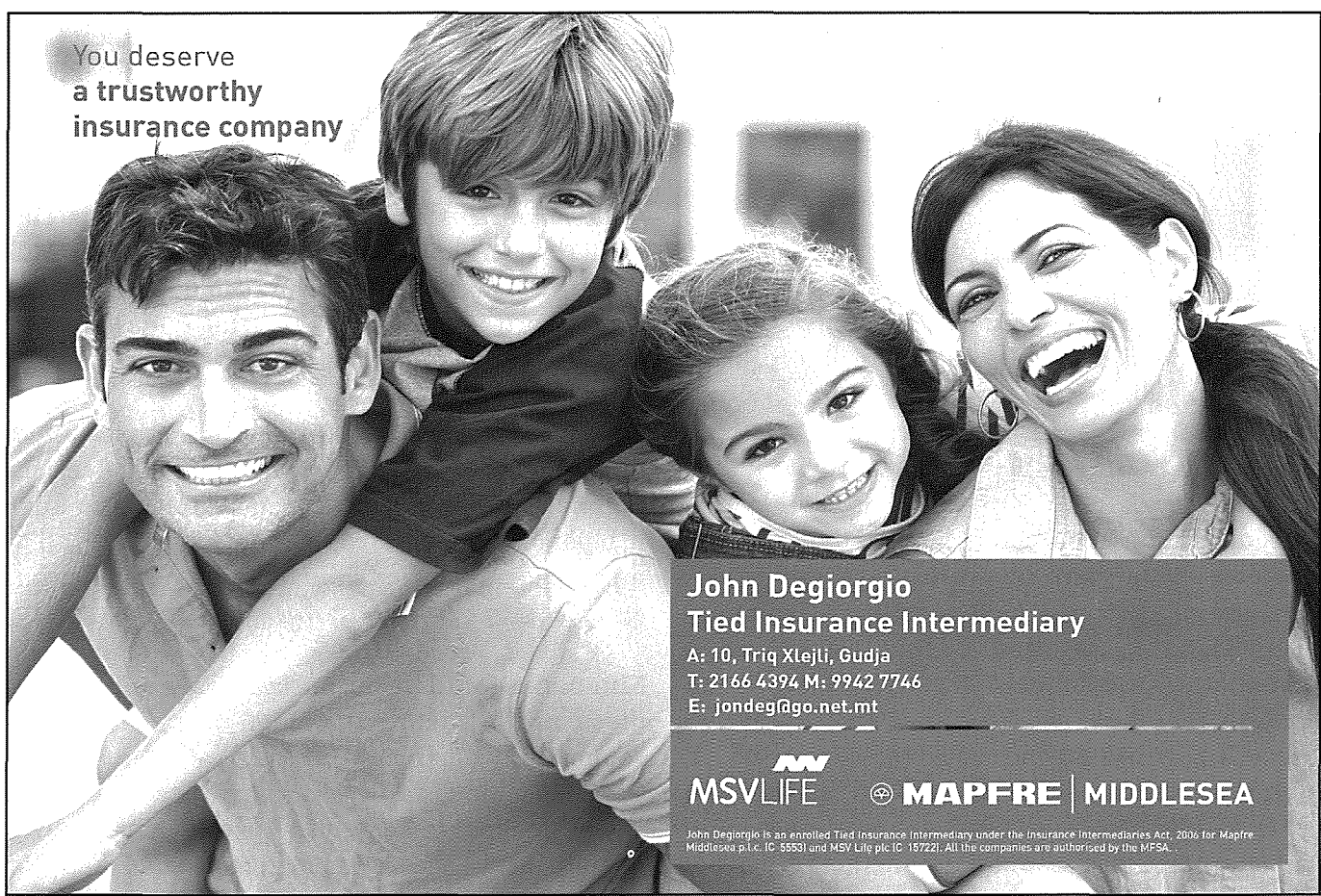
Birmiftuħ li kien jimxi wara ż-Żejtun u qabel Hal Qormi.

Dan kollu jikkonferma dak li kiteb l-arċisqof fid-digriet, li l-parroċċa ta' Birmiftuħ, maż-żmien magħrufa wkoll "il-parroċċa tal-Gudja". Dan ifisser li l-parroċċa baqgħet Birmiftuħ u llum Birmiftuħ huwa parroċċa arċipretali, u kollox amministrat mill-arċipriet fir-raħal tal-Gudja. Dan kien mod li bih l-arċisqof ried jikkonferma arċipretali l-parroċċi kollha li ħames mija u sebghin sena ilu l-isqof Senatore deMello kien ikkonferma li huma parroċċi.

Fl-aħħar parti tad-digriet naraw formalment għall-ewwel darba l-Gudja ddikjarata parroċċa, u bħala fdal ta' Birmiftuħ, kif xieraq taret ukoll it-titlu arċipretali, bl-ewwel Arċipriet, Dun Martin Cardona.

Mario Gatt

You deserve
a trustworthy
insurance company

John Degiorgio
Tied Insurance Intermediary

A: 10, Triq Xlejli, Gudja
T: 2166 4394 M: 9942 7746
E: jondeg@go.net.mt

MSVLIFE **MAPFRE** | **MIDDLESEA**

John Degiorgio is an enrolled Tied Insurance Intermediary under the Insurance Intermediaries Act, 2006 for Mapfre Middlesea p.l.c. (IC 5553) and MSV Life plc (IC 15722). All the companies are authorized by the MFSA.

